

(Roz)łączeni? – perspektywy wykorzystania narzędzi cyfrowych w budowaniu i wzmacnianiu szkolnych relacji

EMILIA SZWARC

Przyjechałem wszcząć bójkę – William Wallace, bohater filmu „Braveheart. Waleczne serce” wypowiada te słowa w scenie, w której przybywa na spotkanie szlachty szkockiej¹. Wchodzi do sali, gdzie prowadzone są negocjacje z Anglikami i bez ogródek mówi: *I came to pick a fight* (Przyjechałem wszcząć bójkę). Jest to moment, w którym otwarcie przeciwstawia się ugodowej polityce szlachty wobec Anglików, kwestionuje status quo i pokazuje gotowość do podjęcia radykalnych działań.

¹ Odwołuję się do słów Williama Wallace’a zainspirowana wystąpieniem profesora Adama Regiewicza, który w ten sposób rozpoczął swój wykład „Bunt maszyn, czyli edukacja humanistyczna w epoce postpisma i transferu bezpośredniego” podczas VI Kongresu Dydaktyki Polonistycznej we Wrocławiu. Profesor zadał wówczas słuchaczom prowokacyjne pytanie: *A co, jeśli nie trzeba czytać?* Był to przyczynek do dyskusji nad nowym kształtem konstruowania programu, w tym także kanonu, już nie opartego na konkretnej liście lektur, ale raczej na koncepcji idei, mitów czy fundamentów humanistyki, do których można odnieść się poprzez nabyte (za pomocą lektury – także audiowizualnej) treści.

Nie mam aż takich ambicji, ale podobnie jak Wallace występował przeciwko utartym porządkom, tak i ja chcę zakwestionować stereotypowe myślenie o cyfrowym świecie jako przestrzeni wyłącznie alienującej i niszczącej prawdziwe relacje. Chciałabym pokazać, że dobrze dobrane i w sposób przemyślany wykorzystane narzędzia cyfrowe potrafią wzmacniać więzi, budować mosty między uczniami i tworzyć nowe przestrzenie dla autentycznych interakcji. Moja bójka nie będzie destrukcyjna. Przeciwnie – jej celem jest konstruktywne pokazanie, jak świat wirtualny może wspierać i wzbogacać realną tkankę szkolnych relacji. Przedstawię konkretne przykłady, narzędzia i strategie oraz dorzucę garść pomysłów, które, mam nadzieję, dowiodą, że technologia może być potężnym sojusznikiem w budowaniu szkolnej wspólnoty.

(ROZ)ŁĄCZENI? – PERSPEKTYWY WYKORZYSTANIA NARZĘDZI CYFROWYCH W BUDOWANIU I WZMACNIANIU SZKOLNYCH RELACJI

BÓJKA PIERWSZA: PLATFORMY KOMUNIKACYJNE JAKO PRZESTRZEŃ SPOTKAŃ

Platformy komunikacyjne stanowią fundament cyfrowych relacji w szkole. Zachęcam do spojrzenia na **Microsoft Teams**² czy **Google Workspace**³ jako na narzędzia, które nie tylko służą do prowadzenia lekcji online – ich potencjał jest znacznie większy! **Czaty grupowe** umożliwiają uczniom wzajemne wsparcie w nauce, dzielenie się materiałami i pomysłami nawet po zakończeniu zajęć. Wyobraźmy sobie czat grupowy jako przestrzeń sprzyjającą spotkaniom uczniów – coś jakby wirtualny szkolny korytarz, na którym w czasie przerw trwają ożywione rozmowy, dyskusje, trwa proces twórczy – można go kontynuować bez obaw, że zostanie brutalnie przerwany przez dźwięk dzwonka. **Wideokonferencje** umożliwiają nie tylko organizację kół zainteresowań, konsultacji czy spotkań z rodzicami w dogodnym dla wszystkich czasie, ale pozwalają podtrzymać dynamikę pracy grupowej nawet wtedy, gdy bezpośrednie spotkanie nie jest możliwe. Szczególnie wartościowa jest możliwość tworzenia różnorodnych kanałów komunikacji – od oficjalnych przestrzeni edukacyjnych po mniej formalne grupy projektowe czy tematyczne.

Platformy wspierają dokumentowanie wspólnej pracy i sukcesów. Dzięki funkcji przechowywania plików, uczniowie mogą tworzyć **cyfrowe portfolio** klasowe, gromadzić materiały z projektów czy archiwizować ważne momenty z życia klasy. To buduje nie tylko bazę wiedzy, ale również poczucie tożsamości grupowej, tworzy coś na kształt „osobistej” historii klasy czy szkoły.

Kluczową zaletą tych platform jest ich elastyczność w budowaniu różnych typów relacji szkolnych. Nauczyciele mogą tworzyć przestrzenie przeznaczone dla konkretnych projektów, w których uczniowie – cyfrowi tubylcy – podejmują wspólną pracę w mniejszych zespołach, rozwijając w ten sposób nie tylko wiedzę przedmiotową, ale także

kompetencje społeczne. **Funkcje kalendarza** wspierają organizację życia klasy, przypominając o ważnych wydarzeniach i terminach, co pomaga w budowaniu odpowiedzialności i wzajemnego zaufania.

Warto podkreślić również rolę tych platform w integracji uczniów o różnych potrzebach i możliwościach. Asynchroniczna komunikacja daje czas na przemyślenie odpowiedzi, co jest szczególnie cenne dla uczniów nieśmiałych lub takich, którzy potrzebują więcej czasu na sformułowanie myśli. Możliwość dostosowania tempa pracy i formy uczestnictwa sprawia, że każdy może znaleźć swoją drogę do aktywnego udziału w życiu społeczności szkolnej. Nieśmiała sugestia zgłoszona podczas lekcji może rozwinąć się w ożywioną dyskusję *online*, by powrócić na forum klasy jako dojrzały projekt. Wspólne przedsięwzięcia, rozpoczęte podczas lekcji, ewoluują w przestrzeni wirtualnej – następuje wymiana pomysłów i materiałów, a kolejne spotkania poświęcone realizacji szkolnych działań zostają wzbogacone o nowe perspektywy.

BÓJKA DRUGA: ZINTEGROWANA PLATFORMA EDUKACYJNA JAKO NARZĘDZIE WSPIERANIA RELACJI

Zintegrowana Platforma Edukacyjna⁴ oferuje szereg funkcjonalności, które mogą wspierać budowanie pozytywnych relacji w społeczności szkolnej. Kluczowe jest tu połączenie narzędzi edukacyjnych z przestrzenią do interakcji społecznych.

Przestrzeń do współpracy grupowej na ZPE pozwala na tworzenie zespołowych projektów – uczniowie mogą wspólnie pracować nad materiałami, wymieniać się pomysłami i wspierać w procesie uczenia się. Funkcja ta jest szczególnie cenna, gdy uczniowie tworzą własne materiały edukacyjne, dzieląc się swoją wiedzą i umiejętnościami z rówieśnikami. Osoby, które dobrze rozumieją dane zagadnienie, mogą przygotować materiał wyjaśniający dla kolegów, co nie tylko wspiera proces uczenia się, ale także buduje pozytywne relacje oparte na wzajemnej pomocy.

² <https://www.microsoft.com/pl-pl/microsoft-teams/group-chat-software>

³ <https://workspace.google.com/intl/pl/>

⁴ Zintegrowana Platforma Edukacyjna, <https://zpe.gov.pl>

EMILIA SZWARC

System komunikacji wewnętrznej na platformie umożliwia bezpieczną wymianę informacji i dyskusje tematyczne. Uczniowie mogą zadawać pytania, dzielić się refleksjami i wspierać wzajemnie w nauce – budować kulturę współpracy i wsparcia. Nauczyciel może moderować te dyskusje, dbając o konstruktywny charakter wymiany myśli i pozytywną atmosferę.

Szczególnie wartościowa jest możliwość tworzenia przestrzeni dla projektów międzyklasowych czy międzyszkolnych. Uczniowie z różnych klas czy nawet szkół mogą współpracować przy wspólnych inicjatywach. Poszerza to ich perspektywę i buduje umiejętność współpracy w zróżnicowanym środowisku. Mogą to być projekty edukacyjne, społeczne czy kulturalne, w które każdy uczestnik wnosi swoją unikalną perspektywę i umiejętności.

ZPE oferuje też **narzędzia do dokumentowania i prezentowania osiągnięć uczniowskich**. Platforma wspiera indywidualizację procesu uczenia się,

co pośrednio wpływa na relacje w grupie. Uczniowie mogą pracować we własnym tempie, wybierać odpowiadające im formy aktywności, a jednocześnie pozostawać w kontakcie z grupą i uczestniczyć we wspólnych projektach. Ta elastyczność pomaga w budowaniu atmosfery wzajemnego zrozumienia i akceptacji dla różnych potrzeb i stylów uczenia się.

Przyjrzyjmy się praktycznym pomysłom wykorzystania Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej w budowaniu szkolnej wspólnoty.

„Międzyklasowa baza wiedzy” to pomysł na projekt, w którym uczniowie różnych klas mogą tworzyć materiały edukacyjne dla innych. Przykładowo: uczniowie klasy ósmej przygotowują wyjaśnienia trudniejszych zagadnień z matematyki dla siódmo-klasistów, dołączając nie tylko teoretyczne wyjaśnienia, ale także samodzielne nagrane tutoriale czy interaktywne ćwiczenia. Ten rodzaj pomocy koleżeńskiej może budować mosty między klasami i rozwijać kulturę wzajemnego wsparcia.

(ROZ)ŁĄCZENI? – PERSPEKTYWY WYKORZYSTANIA NARZĘDZI CYFROWYCH W BUDOWANIU I WZMACNIANIU SZKOLNYCH RELACJI

„Forum inspiracji czytelniczych”, tworzone wspólnie z nauczycielem, pokaże, jak ZPE może wspierać dzielenie się zainteresowaniami. Uczniowie tworzą tu recenzje przeczytanych książek, prowadzą dyskusje literackie i organizują wirtualne kluby czytelnicze.

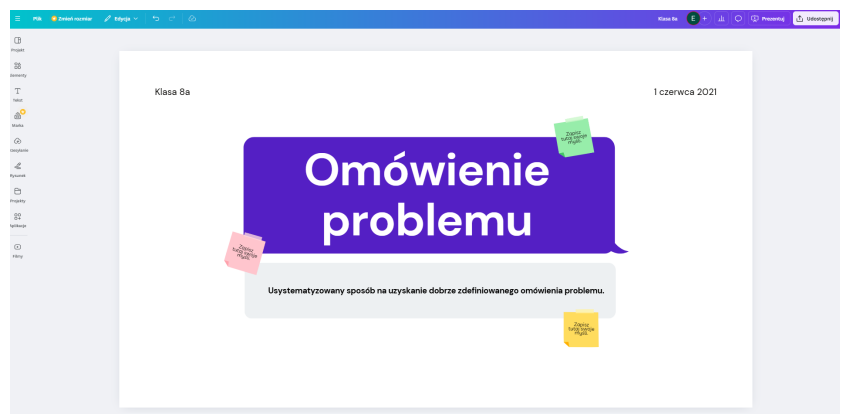
„Szkolni eksperci” to przedsięwzięcie, w trakcie którego na platformie powstaje baza uczniowskich ekspertów – od pomocy w nauce języków obcych, przez wsparcie w obsłudze programów komputerowych, aż po porady dotyczące efektywnych technik uczenia się. Taka inicjatywa nie tylko ułatwi wzajemną pomoc, ale także przyczyni się do budowania poczucia wartości uczniów.

Funkcja „Wspólne projekty” pozwala na realizację długoterminowych inicjatyw międzyklasowych. Możemy wspólnie z uczniami stworzyć projekt „**Nasza szkoła – nasza historia**”, który zaangażuje uczniów w tworzenie cyfrowego archiwum szkoły. Jedni uczniowie mogą przeprowadzać i nagrywać wywiady z absolwentami, inni digitalizować stare fotografie, a pozostali tworzyć interaktywną oś czasu z najważniejszymi wydarzeniami szkolnymi.

BÓJKA TRZECIA: CANVA – SKUTECZNA BRÓŃ W ARSENALE BUDOWANIA SZKOLNYCH RELACJI

Canva⁵, oferując zaawansowane **funkcje pracy zespołowej**, staje się przestrzenią, w której szkolne relacje mogą rozwijać się w naturalny sposób. Szczególnie wartościowa jest możliwość **współdzielenia projektów i pracy w czasie rzeczywistym**. Wyobraźmy sobie grupę uczniów, którzy wspólnie z nauczycielem pracują nad cyfrową kroniką klasowej wycieczki – jeden uczeń odpowiada za układ zdjęć, druga osoba dobiera kolory i czcionki, kolejna tworzy ciekawe i inspirujące podpisy. Każdy z uczestników projektu ma swój wkład, ucząc się przy tym szanować pomysły innych i negocjować

wspólną wizję przedsięwzięcia. **System folderów i przestrzeni grupowych** pozwala tworzyć swoiste foldery klasowe. Klasa VIIIa może mieć swój charakterystyczny styl wizualny – określoną paletę barw, ulubione czcionki, powtarzające się elementy graficzne. Buduje to tożsamość grupową i poczucie przynależności. **Funkcja komentowania** w projektach otwiera przestrzeń do dialogu. Kiedy uczniowie pracują nad plakatem promującym szkolny festiwal nauki, mogą zostawiać sobie nawzajem sugestie i doceniać pomysły kolegów. „Świetnie dobrałaś kolory do tematu!”, „Może dodamy tu cytat z naszego eksperymentu?”, „Podoba mi się, jak ułożyłaś te elementy!” – takie komentarze nie tylko pozwalają udoskonalić projekt, ale przede wszystkim budują kulturę pozytywnej komunikacji.

Prezentacje interaktywne w Canvie stwarzają okazje do wspólnego tworzenia opowieści w klasie. Weźmy przykład prezentacji na zakończenie roku szkolnego – każdy uczeń projektuje swój slajd, dzieląc się osiągnięciami, wspomnieniami, refleksjami o czasie spędzonym razem. To nie tylko dokument, ale prawdziwa, wielogłosowa narracja o społeczności.

Możliwość modyfikowania projektów pozwala śledzić rozwój wspólnej pracy i docenić wkład każdej osoby. Kiedy klasa pracuje nad projektem gazetki szkolnej, można zobaczyć, jak z początkowych szkiców wyrasta profesjonalnie wyglądające wydawnictwo. Uczniowie kształcą ważne w procesie twórczym umiejętności, a projekt ostatecznie pokazuje, jak ważny jest każdy, nawet najmniejszy wkład w końcowy efekt.

⁵ <https://www.canva.com/>

(ROZ)ŁĄCZENI? – PERSPEKTYWY WYKORZYSTANIA NARZĘDZI CYFROWYCH W BUDOWANIU I WZMACNIANIU SZKOLNYCH RELACJI

Zobaczmy tę perspektywę na przykładzie projektu klasowego, który może być zrealizowany z użyciem każdej z wymienionych wyżej aplikacji – **Mapa naszych pasji**. W rozległej wirtualnej przestrzeni każdy uczeń tworzy własną „wyspę zainteresowań”, gdzie poprzez zdjęcia, notatki i linki prezentuje swoje pasje i talenty. Wyspy te łączą się ze sobą „mostami” – wspólnymi zainteresowaniami czy projektami. Na przykład pasja do fotografii jednego ucznia łączy się z zamiłowaniem do podróży drugiego, tworząc potencjalną przestrzeń do współpracy. Projekt rozwija się organicznie w czasie – uczniowie odkrywają nieznane dotąd podobieństwa, komentują nawzajem swoje zainteresowania, proponują wspólne inicjatywy. Julia, która fotografuje przyrodę i Marek, który pisze wiersze, mogą odkryć potencjał współpracy przy tworzeniu ilustrowanego zbioru poezji. Ania, pasjonatka programowania, może połączyć siły z Tomkiem, który interesuje się grafiką komputerową. Ta cyfrowa mapa staje się nie tylko **wizualną reprezentacją sieci połączeń w klasie**, ale także katalizatorem rzeczywistych interakcji. Odkryte w przestrzeni wirtualnej wspólne zainteresowania przekładają się na rozmowy w czasie przerw, wspólne projekty czy przyjaźnie. W ten sposób narzędzia cyfrowe nie tylko odzwierciedlają, ale także wspierają budowanie autentycznych relacji w klasie.

Padlet, ze swoją intuicyjną formą wirtualnej tablicy, tworzy demokratyczną przestrzeń dla szkolnej społeczności. Świetnie sprawdzi się np. w projekcie **Klasowy bank wzajemnej pomocy**. Uczniowie dzielą się swoimi mocnymi stronami, a także określają obszary, w których potrzebują wsparcia. Na wspólnej tablicy pojawiają się kolorowe karteczki z informacjami: „Mogę pomóc w zadaniach z matematyki”, „Chętnie powtórzę z kimś lektury”, „Szukam pomocy w nauce angielskiego”, „Oferuję wsparcie w obsłudze programów graficznych”. Ta cyfrowa przestrzeń działa jak most między potrzebami a możliwościami uczniów. Ktoś, kto w bezpośredniej rozmowie może krępować się, aby poprosić o pomoc, na Padlecie zrobi to być może chętniej. Z kolei uczniowie, którzy nie zawsze mają okazję pokazać swoje talenty podczas lekcji, mogą tu zaoferować pomoc

w dziedzinach, w których ich wiedza i umiejętności znacznie wykraczają poza podstawę programową danego etapu edukacyjnego.

Co szczególnie wartościowe, aktywność na Padlecie często przekłada się na realne interakcje. Para uczniów, która połączyła się przez platformę w sprawie matematyki, może spotykać się podczas przerw na wspólne rozwiązywanie zadań lub organizować na to czas po zajęciach lekcyjnych. Grupa zainteresowana fotografią może zorganizować warsztaty pozalekcyjne. W ten sposób cyfrowe narzędzie staje się istotnym elementem ułatwiającym budowanie prawdziwych relacji i wzajemnego wsparcia w klasie.

BÓJKA PIĄTA: POTENCJAŁ MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

Media społecznościowe, przy zachowaniu odpowiednich standardów bezpieczeństwa, mogą wspierać budowanie szkolnej wspólnoty. Doskonałym przykładem jest **szkolny profil na Instagramie**, prowadzony zgodnie z wytycznymi zawartymi w Standardach Ochrony Małoletnich, gdzie publikowane są treści zaakceptowane przez wyznaczonego nauczyciela-koordynatora oraz rodziców uczniów. Przykładowo, kampania **Szkolne dobro w obiektywie** pokazuje, jak odpowiedzialne wykorzystanie mediów społecznościowych buduje pozytywne relacje w społecznościach szkolnych. Uczniowie, za zgodą opiekunów i z poszanowaniem zasad prywatności, dokumentują działania wolontariuszy: przygotowanie paczek świątecznych, organizację kiermaszu charytatywnego lub akcje pomocy schronisku dla zwierząt. Każdy post zawiera nie tylko zdjęcie wydarzenia (bez ujawniania twarzy uczniów), ale także opis pokazujący wartość wspólnego działania.

W wirtualnej przestrzeni szkolnego **fanpage’a na Facebooku** uczniowie mogą dzielić się sukcesami naukowymi, artystycznymi czy sportowymi. Ustalone zasady komunikacji – szacunek, wzajemne wsparcie, konstruktywny feedback – uczą odpowiedzialnego korzystania z mediów społecznościowych.

EMILIA SZWARC

BÓJKA SZÓSTA: APLIKACJE WSPIERAJĄCE POZYTYWNY FEEDBACK I WZAJEMNĄ MOTYWACJĘ

W budowaniu pozytywnych relacji szkolnych istotną rolę odgrywają aplikacje wspierające konstruktywną informację zwrotną i wzajemną motywację. Narzędzia takie jak **Class Dojo**⁹ czy **Mentimeter**¹⁰ pozwalają stworzyć kulturę pozytywnego feedbacku i aktywnego uczestnictwa w życiu klasy.

Class Dojo, mimo że kojarzone z młodszymi uczniami, pokazuje, jak **grywalizacja** może wspierać pozytywne zachowania społeczne. System punktów przyznawanych nie tylko za osiągnięcia edukacyjne, ale przede wszystkim za pomoc innym, aktywne

stuchanie czy konstruktywną współpracę, buduje świadomość wartości działań prospołecznych. Co istotne, platforma umożliwia uczniom wzajemne docenianie pozytywnych zachowań, ucząc dostrzegania i wyrażania uznania dla wysiłków innych.

Przyjrzyjmy się konkretnym zastosowaniom tej aplikacji. Class Dojo pokaże swój potencjał w zakresie wspierania kultury wzajemnego szacunku, gdy zaprosimy uczniów do projektu ***Strażnicy dobrej atmosfery w klasie***. Uczniowie otrzymują punkty nie za same wyniki w nauce, ale za dostrzeganie potrzeb innych, włączanie osób pozostających na marginesie grupy czy dzielenie się pomocą i wsparciem z nieobecnymi kolegami i koleżankami. System **Klasowych bohaterów** w Class Dojo może wprowadzić dodatkowy wymiar wzajemnego doceniania się uczniów. Tytuły takie jak „Pomocna dłoń” czy „Dobry słuchacz” nie tylko nagradzają pozytywne

⁹ ClassDojo

¹⁰ <https://www.mentimeter.com/>

(ROZ)ŁĄCZENI? – PERSPEKTYWY WYKORZYSTANIA NARZĘDZI CYFROWYCH W BUDOWANIU I WZMACNIANIU SZKOLNYCH RELACJI

zachowania, ale przede wszystkim pokazują, jakie postawy są cenione w społeczności szkolnej i klasowej. Szczególnie wartościowa jest kategoria Rozjemcy, doceniająca umiejętności mediacyjne uczniów, czy Inspiratora, podkreślająca znaczenie wzajemnej motywacji.

Platforma zyskuje dodatkowy wymiar dzięki funkcji **Historia klasy**, która staje się cyfrową kroniką pozytywnych doświadczeń społeczności. Uczniowie, dokumentując wspólne projekty i inicjatywy, nie tylko tworzą cyfrową pamięć grupową, ale także uczą się dostrzegać i doceniać wkład każdej osoby w życie klasy. Możliwość komentowania, reagowania na wpisy innych buduje kulturę pozytywnej komunikacji online.

Szczególną funkcję edukacyjną ma funkcja **portfolio**, pozwalająca uczniom na refleksję nad własnym rozwojem społecznym. Zbieranie pozytywnych informacji zwrotnych i dokumentowanie wkładu

w życie klasy pomaga budować samoświadomość i motywację do dalszego zaangażowania w życie społeczności. Co więcej, możliwość regularnego przeglądania swoich osiągnięć w sferze relacji społecznych pomaga uczniom dostrzec, jak ich poje- dyncze działania składają się na budowanie pozytywnej atmosfery w klasie.

Mentimeter, dzięki swojej **interaktywności i anonimowości**, stwarza bezpieczną przestrzeń do budowania wzajemnego zrozumienia i wspólnoty klasowej. Szczególnie przydatny okazuje się w regularnych spotkaniach, które możemy nazwać **Barometrem klasowym**. Raz w tygodniu uczniowie mogą anonimowo dać wyraz swojemu samopoczuciu i podzielić sprawami ważnymi dla społeczności. Taka cykliczność pozwala obserwować dynamikę grupy i reagować na pojawiające się potrzeby i wyzwania. Nauczyciel, który dostrzega spadek dobrostanu klasy, może inicjować działania wspierające lub moderować dyskusję o tym, co można wspólnie zmienić.

EMILIA SZWARC

Mentimeter staje się szczególnie wartościowym narzędziem w budowaniu autentycznego dialogu między nauczycielem a uczniami. Spróbujmy w klasie przedsięwzięcia pt. **Dialog bez masek**, polegającego na comiesięcznych sesjach, podczas których uczniowie mogą anonimowo wyrazić swoje zdanie na temat atmosfery w klasie, stylu prowadzenia lekcji czy poziomu zrozumienia materiału. Kiedy uczniowie zauważą, że ich sugestie są faktycznie wdrażane przez nauczyciela, rośnie ich poczucie sprawczości i zaufanie do pedagoga. To z kolei przetożyc się może na większą otwartość w bezpośredniej komunikacji – uczniowie, widząc, że ich głos ma znaczenie, częściej wyrażają swoje opinie na forum klasy.

Potencjał Mentimera można wykorzystać, umożliwiając uczniom anonimowe zadawanie pytań nauczycielowi. Nazwijmy ten projekt **100 pytań do...** Pod koniec każdego działu uczniowie mogliby zgłaszać, co było dla nich trudne, jakie mają wątpliwości, czego potrzebują, żeby lepiej zrozumieć materiał, jakie tematy szczególnie ich zainteresowały. Pytania do nauczyciela mogą stać się początkiem głębszych dyskusji w klasie – to, co zaczyna się jako anonimowe pytanie w Mentimeterze, prowadzić może do wartościowych rozmów na lekcji. Uczniowie, widząc, że inni mają podobne wątpliwości, czują się bezpieczniejsi w przyznawaniu się do swoich trudności. Omawianą aplikację można wykorzystać do **konsultacji z uczniami** w sprawie formy pracy na zajęciach, tematów projektów, sposobów sprawdzania wiedzy czy pomysłów na zajęcia dodatkowe. Buduje to w klasie kulturę współodpowiedzialności za proces uczenia się. Gdy uczniowie mają wpływ na sposób prowadzenia zajęć, są bardziej zaangażowani i zmotywowani. Różnorodność propozycji zgłaszanych przez uczniów pomaga im wzajemnie poznać swoje style uczenia się i preferencje. To z kolei przekłada się na większe zrozumienie i akceptację różnic w grupie.

Szczególnie istotna jest rola Mentimera w tworzeniu bezpiecznej przestrzeni do dialogu o trudniejszych aspektach życia klasowego. Uczniowie, którzy mogą anonimowo zgłosić problem czy wyrazić swoje obawy, czują się bardziej zaopiekowani

przez społeczność. Możliwość zobaczenia, że inni mają podobne trudności czy wątpliwości, zmniejsza poczucie osamotnienia i buduje atmosferę wzajemnego zrozumienia. Nauczyciel, dysponując rzeczywistym obrazem potrzeb i odczuć grupy, może lepiej moderować dyskusję i inicjować działania odpowiadające na autentyczne potrzeby uczniów. W ten sposób buduje się klasowa kultura dialogu.

ODSIECZ NADCHODZI: PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI WDROŻENIOWE

Skutecznie wykorzystanie narzędzi cyfrowych w budowaniu relacji wymaga przemyślanego podejścia. Jak każdy dobry strateg, musimy mieć plan wdrożenia naszego „arsenału” technologicznego, rozpoczynając od starannej diagnozy potrzeb i możliwości społeczności szkolnej. Kluczowe jest rozpoznanie nie tylko dostępności sprzętu i internetu wśród uczniów, ale także poziomu ich kompetencji cyfrowych oraz preferowanych form komunikacji. Te informacje stanowią fundament dla dalszych działań.

W procesie wprowadzania nowych rozwiązań sprawdza się zasada małych kroków. Zamiast rewolucyjnych zmian, warto postawić na ewolucyjne wdrażanie kolejnych narzędzi. Rozpoczynamy od jednego prostego narzędzia, dając społeczności szkolnej czas na oswojenie się z nim i zebranie pierwszych doświadczeń. Dopiero gdy widzimy, że dane rozwiązanie przyjęło się i przynosi pozytywne efekty, możemy wprowadzać kolejne funkcjonalności czy narzędzia.

Równoległe z wdrażaniem technologii należy budować kulturę cyfrową społeczności szkolnej. Obejmuje to wypracowanie jasnych zasad komunikacji w przestrzeni wirtualnej, ustalenie godzin dostępności online czy procedur reagowania na niewłaściwe zachowania. Szczególnie istotne jest, by zasady te były wypracowane wspólnie z uczniami i ich rodzicami, co zwiększa poczucie współodpowiedzialności za przestrzeń cyfrową.

(ROZ)ŁĄCZENI? – PERSPEKTYWY WYKORZYSTANIA NARZĘDZI CYFROWYCH W BUDOWANIU I WZMACNIANIU SZKOLNYCH RELACJI

Kluczowym elementem sukcesu jest zachowanie równowagi między światem realnym a wirtualnym. Technologia ma wspierać, nie zastępować bezpośrednie relacje. Dlatego wydaje mi się, że ważne jest planowanie aktywności łączących oba światy. Może to być projekt rozpoczęty podczas zajęć szkolnych, rozwijany w przestrzeni wirtualnej, by finalnie powrócić do klasy w formie konkretnych działań czy prezentacji.

System wymaga też ciągłego doskonalenia i wsparcia. Regularne szkolenia dla nauczycieli, warsztaty dla uczniów czy wymiana dobrych praktyk w gronie pedagogicznym i w trakcie zebrań z rodzicami pozwalają na bieżąco rozwijać kompetencje całej społeczności. Ważne jest też elastyczne reagowanie na pojawiające się wyzwania – od problemów technicznych po sytuacje wymagające interwencji wychowawczej czy rówieśniczej.

Nieodłącznym elementem procesu powinna być ewaluacja. Regularne zbieranie informacji zwrotnej od uczniów, nauczycieli i rodziców, monitorowanie wpływu wdrożonych rozwiązań na relacje w społeczności szkolnej czy analiza skuteczności poszczególnych narzędzi pozwalają na bieżąco dostosowywać strategię do zmieniających się potrzeb i okoliczności.

WYZWANIA I SPOSOBY ICH PRZEZWYCIĘŻANIA

Wyzwania i sposoby ich przezwyciężania stanowią istotną część naszej bitwy o pozytywne wykorzystanie technologii cyfrowych w budowaniu i wspieraniu relacji szkolnych. Jak w każdej kampanii wojennej, musimy być świadomi potencjalnych przeszkód i przygotowani na ich pokonywanie.

Pierwszym znaczącym wyzwaniem jest ryzyko uzależnienia od technologii. W świecie, w którym narzędzia cyfrowe są wszechobecne, kluczowe staje się wykształcenie zdrowych nawyków korzystania z nich. Rozwiązaniem może być wprowadzenie jasnego systemu granic czasowych i stref offline. Sprawdzić się może zasada „cyfrowych

okienek” – wyznaczonych pór dnia na aktywność online, przeplatanych okresami skupienia na bezpośrednich interakcjach. Pomocne jest też organizowanie aktywności całkowicie wolnych od technologii, które pokazują wartość bezpośredniego kontaktu.

Kolejne wyzwanie stanowi wykluczenie cyfrowe części członków społeczności szkolnej. Nierówny dostęp do sprzętu czy internetu może pogłębiać podziały. Tu kluczowa staje się diagnoza potrzeb i możliwości oraz elastyczne dostosowanie rozwiązań. Może to oznaczać organizację dostępu do sprzętu szkolnego, tworzenie par lub grup wsparcia technologicznego, czy planowanie aktywności w sposób umożliwiający uczestnictwo wszystkim uczniom, niezależnie od możliwości technicznych.

Szczególnej uwagi wymaga kwestia cyberprzemocy. W przestrzeni wirtualnej, gdzie łatwiej o anonimowość, mogą pojawiać się zachowania zagrażające relacjom. Skuteczne przeciwdziałanie wymaga wielotorowych działań: od jasnych procedur reagowania, przez edukację o bezpieczeństwie online, po budowanie kultury wzajemnego szacunku w sieci. Sprawdzić się może metoda „cyfrowych mentorów” – uczniów, nauczycieli przeszkolonych w zakresie bezpiecznego korzystania z internetu, którzy wspierają rówieśników i sygnalizują potencjalne zagrożenia. Istotnym wyzwaniem jest przeciążenie informacyjne. Nadmiar komunikatów, powiadomień i zadań online może prowadzić do stresu i zmęczenia. Remedium stanowi świadome zarządzanie przepływem informacji – ustalenie priorytetowych kanałów komunikacji, określenie godzin odpowiedzi na wiadomości czy wprowadzenie systemu kategoryzacji informacji. Pomocne jest też uczenie strategii i organizacji cyfrowych treści.

W kontekście relacji nauczyciel-uczeń pojawia się wyzwanie zachowania profesjonalnych granic w przestrzeni wirtualnej. Wymaga to wypracowania jasnych zasad komunikacji online, określenia godzin dostępności i form kontaktu. Nauczyciel może umówić się z uczniami na pełnienie „cyfrowego dyżuru” – wyznaczenia pór, gdy jest dostępny

EMILIA SZWARC

dla uczniów online, przy jednoczesnym zachowaniu prawa do pozostawania offline poza tymi godzinami.

Kluczem do przezwycięzania tych wyzwań jest elastyczność i gotowość do ciągłego uczenia się. Regularne zbieranie informacji zwrotnych od społeczności szkolnej, otwartość na modyfikacje przyjętych rozwiązań i szybkie reagowanie na pojawiające się problemy pozwalają budować skuteczny system wsparcia relacji z wykorzystaniem technologii cyfrowych.

BUDOWANIE TRWAŁYCH I POZYTYWNYCH RELACJI

Budowanie trwałych i pozytywnych relacji w środowisku szkolnym, wspierane narzędziami cyfrowymi, wymaga systematycznego i przemyślanego podejścia. To nie jednorazowe działania, ale długofalowy proces, w którym technologia pełni rolę katalizatora autentycznych więzi międzyludzkich.

Fundamentem trwałych relacji jest systematyczność działań. Regularne wykorzystywanie platform komunikacyjnych do wspólnych projektów, cykliczne sesje feedbacku w Mentimeterze czy cotygodniowe aktualizacje w Class Dojo tworzą przewidywalny rytm interakcji społecznych. Ta regularność buduje poczucie bezpieczeństwa i stabilności w grupie. Uczniowie wiedzą, że, na przykład, w każdy poniedziałek mogą anonimowo zgłosić swoje pomysły czy obawy, a w piątki wspólnie świętować sukcesy tygodnia na klasowej platformie.

Kluczowym aspektem jest personalizacja kontaktów. Mimo wykorzystania narzędzi cyfrowych, każdy uczeń powinien czuć się dostrzeżony i ważny. Można to osiągnąć poprzez system indywidualnych cyfrowych portfolio, gdzie dokumentowane są nie tylko osiągnięcia edukacyjne, ale przede wszystkim wkład w życie społeczności. Szczególnie wartościowe jest tworzenie przestrzeni, gdzie uczniowie mogą dzielić się swoimi pasjami i zainteresowaniami, co często prowadzi do odkrywania nieoczekiwanych podobieństw między członkami grupy.

Istotnym elementem jest wspieranie inicjatyw uczniowskich. Platformy cyfrowe mogą służyć jako inkubatory pomysłów, gdzie uczniowie proponują i rozwijają własne projekty. Rola nauczyciela polega na wspieraniu i moderowaniu, ale to uczniowie są głównymi architektami działań. Taka autonomia buduje poczucie sprawczości i odpowiedzialności za społeczność szkolną.

Ważne dla trwałości relacji jest budowanie kultury wzajemnego wsparcia. Cyfrowe narzędzia mogą służyć do organizacji systemu pomocy koleżeńskiej. To poprawia wyniki w nauce, tworzy sieć wzajemnych zależności i pozytywnych doświadczeń.

Nie można pominąć aspektu transparentności działań i jasnej komunikacji zasad. Wszyscy członkowie społeczności szkolnej powinni rozumieć, jak funkcjonują poszczególne narzędzia i jakie są oczekiwania wobec ich wykorzystania. Regularne przypominanie o zasadach i wartościach, którymi kieruje się społeczność, pomaga utrzymać pozytywny kierunek rozwoju relacji.

W budowaniu trwałych relacji istotna jest również umiejętność łączenia świata online i offline. Działania rozpoczęte w przestrzeni cyfrowej powinny znajdować swoje przedłużenie w bezpośrednich interakcjach i odwrotnie. Ta płynność przejść między różnymi przestrzeniami wzmacnia autentyczność i głębię relacji międzyludzkich.

SOJUSZNICY: RODZICE JAKO CZŁONKOWIE CYFROWEJ WSPÓLNOTY I WSPARCIE W JEJ BUDOWANIU

W tej potyczce o pozytywne wykorzystywanie technologii cyfrowych w budowaniu relacji szkolnych nie możemy zapomnieć o naszych najważniejszych sojusznikach – rodzicach. To właśnie oni, stojąc na pierwszej linii wsparcia swoich dzieci, muszą zrozumieć sens użycia konkretnych narzędzi cyfrowych i aktywnie uczestniczyć w tworzeniu społeczności.

(ROZ)ŁĄCZENI? – PERSPEKTYWY WYKORZYSTANIA NARZĘDZI CYFROWYCH W BUDOWANIU I WZMACNIANIU SZKOLNYCH RELACJI

Nauczyciele współpracujący ze sobą przy realizacji projektu „Promujemy czytanie w epoce cyfrowej”

Wyobraźmy sobie klasową przestrzeń w Microsoft Teams, Google Workspace czy w Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej jako swoiste „cyfrowe podwórko”, na którym rodzice mogą bezpiecznie obserwować i wspierać rozwój swoich dzieci. To nie jest już jednostronna komunikacja przez dziennik elektroniczny, ale prawdziwa interaktywna przestrzeń. Mama Asi może zobaczyć, jak jej córka współpracuje z kolegami przy projekcie historycznym, tata Tomka może śledzić postępy syna w Class Dojo, a rodzice Zosi poczuć dumę, widząc jej zaangażowanie w pomoc innym uczniom.

Bardzo ważne jest zatem odpowiednie przygotowanie rodziców do poruszania się w tej przestrzeni. Organizujemy dla nich spotkania przy „cyfrowych herbatkach” i dajmy im możliwość poznania wykorzystywanych narzędzi, dzielimy się swoimi obawami i pomysłami. Okazuje się często, że pan Kowalski, programista, chętnie poprowadzi webinar o bezpieczeństwie w sieci, a pani Nowicka, graficzka, pomoże dzieciom w projektach w Canvie.

Za szczególnie wartościowe w kontekście budowania relacji w społecznościach szkolnych należy uznać projekty łącznie pokolenia. „Rodzinne historie cyfrowe” mogą okazać się inicjatywą, w której uczniowie wraz z rodzicami stworzą multimedialną opowieść o swoich rodzinach. Dzieci uczyć rodziców obsługi narzędzi, rodzice dzielić się

EMILIA SZWARC

historiami – w ten sposób powstają mosty nie tylko między pokoleniami, ale również między rodzinami w klasie.

Warto stworzyć przestrzeń do wzajemnego wsparcia między rodzicami. W zamkniętej grupie klasowej rodzice mogą dzielić się swoimi doświadczeniami w towarzystwie dzieciom, wymieniać się poradami czy wspólnie rozwiązywać pojawiające się problemy.

Nie zapominajmy też o bezpieczeństwie – regularnie organizujemy warsztaty i konsultacje dotyczące cyberbezpieczeństwa. Rodzice poznają zagrożenia, uczą się, jak pozytywnie wykorzystywać narzędzia cyfrowe w budowaniu relacji rodzinnych i szkolnych. Istotną kwestią jest zachowanie transparentności działań – jasno określone zasady i procedury, znajomość narzędzi budują zaufanie i wspierają zaangażowanie w życie szkolne.

W ten sposób stawiamy rodziców nie tylko w roli obserwatorów, ale także aktywnych uczestników w procesie cyfrowej transformacji szkoły. Ich perspektywa, obawy i pomysły pomagają nam tworzyć bezpieczną i wspierającą przestrzeń, w której technologia służy budowaniu autentycznych relacji. W naszej potyczce chodzi przecież o to, by uczniowie, rodzice i nauczyciele czuli się pełnoprawnymi członkami społeczności szkolnej.

ROZEJM ZWYCIĘZCÓW – TO, CO NAJWAŻNIEJSZE, POZOSTAJE NIEZMIENNE

Na zakończenie przypomnę raz jeszcze słowa, które umieściłam we wstępie: *Przybyłem wszcząć bójkę. Teraz, gdy ta bójka dobiega końca, mogę sparafrazować kolejne słowa Williama Wallace'a: Mogą odebrać nam nasze narzędzia, ale nie odbiorą nam naszych więzi.* Ostatecznie wszak bójka nie toczyła się o same narzędzia cyfrowe. Toczyła się o zmianę sposobu myślenia, o pokazanie, że technologia może być sojusznikiem w budowaniu autentycznych relacji w społeczności szkolnej. W sercu tej walki nie leży jednak

technologia, lecz człowiek. Nie narzędzia, lecz relacje. Nie cyfrowy świat, lecz ludzka wspólnota. Największym zwycięstwem w tej potyczce jest zrozumienie, że w erze cyfrowej, pośród całego jej bogactwa, oceanów możliwości najważniejsze pozostaje to, co niezmiennie ludzkie. ●

EMILIA SZWARC

Nauczyciel konsultant w zakresie edukacji humanistycznej w Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli Wydział w Radomiu. W jej obszarze zainteresowań jest rozwijanie kompetencji kluczowych u uczniów, zagadnienia związane z ocenianiem i podejściem interdyscyplinarnym w nauczaniu języka polskiego. Zwolenniczka współpracy między nauczycielami i entuzjastka idei, w myśl której „świat nie dzieli się na przedmioty”. Uwielbia pracę w modelu STEAM oraz długie wędrówki po lesie. Członek zarządu Oddziału Miejskiego PTSM „Ziemia Radomska” w Radomiu.